

Sygn. akt **III AUa 1344/20**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 maja 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 11 maja 2022 r. w P. na posiedzeniu niejawnym

sprawy **I. W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

przy udziale : (...) sp. z o.o. z siedzibą w K.

o podleganie ubezpieczeniom

na skutek apelacji I. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Koninie

z dnia 13 października 2020 r. sygn. akt III U 170/20

- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 oraz poprzedzającą go decyzję i stwierdza, że I. W. jako pracownik u płatnika składek (...) sp. z o.o. w K. podlega od 1 kwietnia 2019r. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu,
- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 i nie obciąża I. W. kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego.

Marta Sawińska

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...). znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. Inspektorat w K. stwierdził, że I. W. jako pracownik u płatnika składek (...) sp. z o.o. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 1 kwietnia 2019r. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że I. W. została zgłoszona do ubezpieczenia społecznego przez płatnika jako pracownik i w bardzo krótkim okresie czasu od dokonanego zgłoszenia zaczęła korzystać ze zwolnienia chorobowego. ZUS uznał, że umowa o pracę zawarta pomiędzy I. W. a firmą (...) Sp. z o.o. jest umową pozorną, której następstwem nie było faktyczne nawiązanie stosunku pracy między stronami, a jedynym jej celem było umożliwienie ubezpieczonej pobierania świadczeń z ubezpieczenia chorobowego w perspektywie długotrwałego zwolnienia lekarskiego, a następnie świadczenia macierzyńskiego. W związku z powyższym ZUS stwierdził, że brak jest podstaw do objęcia I. W. ubezpieczeniami społecznymi z tytułu zatrudnienia przez płatnika (...) Sp. z o.o.

Odwołanie od decyzji organu rentowego złożyła I. W., wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez ustalenie, że podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu od 1 kwietnia

2019r. W uzasadnieniu odwołania wskazała, że 1 kwietnia 2019r. do 25 czerwca 2019r. wykonywała powierzone przez pracodawcę obowiązki w siedzibie (...) Sp. z o.o., a zawarta umowa o pracę nie była pozorna.

Wyrokiem z 13 października 2020 r. (sygn. III U 170/20) Sąd Okręgowy w Koninie oddalił odwołanie I. W. oraz zasądził od odwołującej na rzecz organu rentowego kwotę 180 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

I. W. posiada wykształcenie wyższe. Ukończyła studia na kierunku historia w zakresie specjalności nauczycielskiej na Uniwersytecie A. M. w P.. Od 12 września 2006r. do 31 grudnia 2006r. była zatrudniona w Gimnazjum nr 1 w K. jako nauczyciel. Następnie pracowała jako pakowacz–selekcjoner w okresie od 6 kwietnia 2007r. do 30 września 2007r. w (...) Sp. z o.o., a od 26 września 2007r. do 28 lutego 2008r. w M.S. (...) Sp. z o.o. Ponadto od 8 stycznia 2009r. do 19 czerwca 2009r. pracowała jako nauczyciel historii i wiedzy o społeczeństwie w Gimnazjum w Ł.. W okresie od 19 czerwca 2009r. do 6 stycznia 2010r. była natomiast zatrudniona w M.S. (...) Sp. z o.o. na stanowisku pakowacza – selekcjonera. Ponadto odwołująca od 28 kwietnia 2014r. do 14 września 2014r. odbyła staż w (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa w K. na stanowisku sprzedawcy, a od 15 września 2014r. do 16 kwietnia 2015r. była zatrudniona w tej spółce na stanowisku przedstawiciela handlowego. W okresie od 1 lipca 2015r. do 31 grudnia 2018r. była natomiast zatrudniona na podstawie umowy zlecenie w Kancelarii Notarialnej A. P. w K. w charakterze pracownika administracyjno-biurowego.

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością prowadzi swoją działalność od 2011r. Jedynym wspólnikiem spółki i jednocześnie prezesem zarządu jest T. W.. Przedmiotem przeważającej działalności spółki jest nadawanie programów telewizyjnych ogólnodostępnych i abonamentowych. Siedziba firmy znajduje się w K. przy ulicy (...).

T. W. - płatnik składek jest również współwłaścicielem (...) Przedsiębiorstwa (...). Prowadzi także Ośrodek Szkolenia (...). Siedziby tych firm znajdują się również w K. przy ul. (...). Wszystkie firmy posiadają jeden sekretariat i oddzielne biura.

T. W. jest znajomym rodziców odwołującej. Od nich dowiedział się o tym, że I. W. poszukuje pracy. Zdecydował się ją zatrudnić ponieważ jego firma sukcesywnie się rozwijała.

W związku z powyższym w dniu 1 kwietnia 2019r. odwołująca zawarła z (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K. reprezentowaną przez T. W. – prezesa zarządu umowę o pracę, na mocy której miała zostać zatrudniona na czas nieokreślony od 1 kwietnia 2019r. na stanowisku pracownika administracyjno-biurowego, w pełnym wymiarze czasu pracy za wynagrodzeniem 3.150 zł brutto. Zawierając umowę o pracę odwołująca wiedziała, że jest w ciąży.

Przed podjęciem zatrudnienia I. W. nie składała na piśmie podania o pracę. W aktach osobowych brak jest również curriculum vitae. Odwołująca wypełniała natomiast kwestionariusz osobowy dla osoby ubiegającej się o zatrudnienie.

Zawierając umowę o pracę I. W. przedstawiła zaświadczenie lekarskie z dnia 29 marca 2019r. dotyczące jej zdolności do pracy na stanowisku pracownika administracyjno-biurowego.

Odwołująca nie otrzymała na piśmie zakresu czynności jakie miała wykonywać na stanowisku pracy.

W dniu 10 kwietnia 2019r. została zgłoszona do ubezpieczeń przez płatnika składek jako pracownik od dnia 1 kwietnia 2019r.

Odwołująca widnieje na listach płac sporządzonych przez płatnika składek. Kwitowała na tych listach odbiór wynagrodzenia.

Odwołująca podpisywała się na sporządzonej wyłącznie dla niej liście obecności w kwietniu, maju i czerwcu 2019r.

Od dnia 26 czerwca 2019r. I. W. przebywała na zwolnieniu lekarskim w związku z ciążą.

W spółce (...) zatrudnionych jest około 15 osób # są dziennikarze, reporterzy i operatorzy. Spółka zawarła około 5 umów o pracę, pozostali pracownicy zatrudnieni są na podstawie umów zleceń lub umów o dzieło.

Przed zatrudnieniem odwołującej administracją w spółce (...) zajmowała się M. D., która pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy i uzyskiwała wynagrodzenie w wysokości 2.300 zł brutto. W marcu 2019r., płatnik przeniósł M. D. do pracy do Zakładu Budownictwa na 1/2 etatu. W Zakładzie Budownictwa za wynagrodzeniem minimalnym jest zatrudniona również na stanowisku pracownika biurowego N. S., która zajmuje się obsługą całego biura.

Po podpisaniu umowy o pracę z płatnikiem składek odwołująca przychodziła do pracy o godzinie 8:00, natomiast wychodziła z pracy o 16:00. Zajmowała się m.in. przepisywaniem harmonogramów szkoleń, wypisywaniem faktur, przyjmowaniem wpłat za kursy prawa jazdy, kserowaniem dokumentów. Wychodziła również na pocztę i odbierała telefony. Wszystkie te czynności wykonywała na rzecz Ośrodka Szkolenia (...). Nie świadczyła natomiast pracy na rzecz spółki (...).

Po przejściu odwołującej na zwolnienie lekarskie płatnik nie zatrudnił innego pracownika na jej miejsce.

(...) Sp. z o.o. przekazała do ZUS następujące dokumenty dotyczące zatrudnienia I. W.:

- imienne raporty miesięczne o wysokości wypłaconego wynagrodzenia – za miesiące:
 - kwiecień 2019r. z wykazaną zerową podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne,
 - od maja do czerwca 2019r. z wykazaną podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości 3.150 zł,
 - lipiec 2019r. z wykazaną podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości w wysokości 2.625 zł,
- imienne raporty miesięczne o wypłaconych świadczeniach i przerwach w opłacaniu składek za okres:
 - od 26 czerwca 2019r. do 28 lipca 2019r. z wykazaniem wynagrodzeniem wypłaconym ze środków pracodawcy,
 - od 29 lipca 2019r. do 29 października 2019r. w wykazanym zasiłkiem chorobowym z ubezpieczenia chorobowego,
 - od 30 października 2019r. do 31 października 2019r. z wykazanym zasiłkiem macierzyńskim.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji wydał zaskarżony wyrok, w którym oddalił odwołanie i zasądził od odwołującej I. W. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. kwotę 180 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd I instancji wskazał, że istota sporu w rozpoznawanej sprawie sprowadzała się do ustalenia czy odwołująca I. W. posiada tytuł prawny do objęcia ubezpieczeniami społecznymi jako pracownika (...) Sp. z o.o. ((...) sp. z o.o.)

Następnie Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, pracownik objęty jest obowiązkowymi ubezpieczeniami: emerytalnym, rentowym, chorobowym i wypadkowym, zaś obowiązek ten powstaje od dnia nawiązania stosunku pracy i trwa do dnia jego ustania. Pracownika do ubezpieczeń społecznych zgłasza pracodawca, który jest płatnikiem składek. Zacytował również art. 8 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 22 § 1 k.p.

Sąd I instancji podkreślił, że oceniając nawiązanie stosunku pracy między stronami, oprócz ustalenia czy spełnione zostały wymagane prawem warunki formalne, należy także ustalić to czy strony faktycznie miały zamiar wykonywać obowiązki stron zawartego stosunku pracy i czy rzeczywiście to czyniły. Brak tych dwóch przesłanek świadczy o tym, że zawarta umowa o pracę jest umową pozorną.

Zaznaczył również, że zgodnie z art. 83 § 1 zd. 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Art. 83 k.c. charakteryzuje czynność prawną pozorną przez wskazanie trzech jej elementów, które muszą wystąpić łącznie: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozorów, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów. Złożenie oświadczenia woli dla pozorów oznacza, że osoba oświadczająca wolę w każdym wypadku nie chce, aby powstały skutki prawne, jakie zwykle prawo łączy ze składanym przez nią oświadczeniem. Brak zamiaru wywołania skutków prawnych oznacza, że osoba składająca oświadczenie woli albo nie chce w ogóle wywołać żadnych skutków prawnych, albo też chce wywołać inne, niż wynikałoby ze złożonego przez nią oświadczenia woli.

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego Sąd I instancji uznał, że pomiędzy odwołującą I. W., a płatnikiem składek (...) sp. z o.o. nie doszło do nawiązania stosunku pracy. W ocenie Sądu Okręgowego ustalony w sprawie stan faktyczny świadczy o pozorności oświadczeń woli złożonych przez strony, w celu ustanowienia tytułu do ubezpieczenia. Szereg okoliczności związanych z zawarciem umowy i przebiegiem rzekomego zatrudnienia wskazuje, że żadna ze stron umowy nie zamierzała faktycznie wykonywać umowy w stosunku pracy, a jedynym powodem dokonania takiej czynności prawnej było objęcie I. W. tytułem do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Sąd I instancji zwrócił uwagę, że w niniejszej sprawie strony zawarły umowę nazwaną „umową o pracę”. Strony przedłożyły także dokumenty stwierdzające, że ubezpieczona została przeszkolona w zakresie BHP, listy obecności, listy płac, wstępne badania lekarskie. Samo jednak sporządzenie tych dokumentów, w powiązaniu z całością okoliczności ujawnionych w toku postępowania, nie mogło decydować o tym, że strony zawarły ważną umowę o pracę.

Podkreślił również, że do stwierdzenia istnienia stosunku pracy niezbędne jest przede wszystkim, aby pracownik wykonywał pracę określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę. Takich elementów w opisywanej przez ubezpieczoną i płatnika rzekomej relacji pracowniczej zabrakło. Zarówno płatnik, jak i I. W. twierdzili, że odwołująca świadczyła pracę na rzecz spółki (...), ale strony nie przedstawiły żadnych wiarygodnych dowodów, w oparciu o które można byłoby poczynić ustalenia faktyczne zgodne z argumentacją płatnika i ubezpieczonej.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że z zebranego materiału dowodowego wynika co prawda, że odwołująca wykonywała określone czynności, ale była to praca świadczona na rzecz Ośrodka Szkolenia (...). Powyższe wynika zarówno z zeznań świadków, jak i dokumentów KP dołączonych do akt sprawy. Sama odwołująca wskazywała również, że przepisywała dużo dokumentów, robiła harmonogramy szkoleń, przyjmowała wpłaty za kursy prawa jazdy i te czynności wykonywała na rzecz OSK. Materiał dowodowy nie dał jednak żadnych podstaw aby przyjąć, że odwołująca wykonywała jakiegokolwiek prace na rzecz (...) Sp. z o.o. Świadkowie – M. D. i N. S., które pracowały razem w odwołującą, nie potrafiły wskazać żadnych czynności, które odwołująca wykonywała na rzecz (...).

Wątpliwości Sądu Okręgowego budziło również to, że przed zatrudnieniem odwołującej, w marcu 2019r., płatnik składek przeniósł do innej firmy osobę zajmującą się administracją w spółce (...). Zdaniem Sądu Okręgowego nieracjonalne jest działanie pracodawcy, który przenosi do innej firmy doświadczonego i znajomego specyfikę danego zakładu pracownika, a na jego miejsce zatrudnia nową osobę i to w dodatku za wyższym wynagrodzeniem. Zdaniem Sądu I instancji nie istniała realna potrzeba po stronie pracodawcy do zatrudnienia pracownika administracyjno-biurowego w (...) Sp. z o.o.

Na podstawie zebranego materiału dowodowego Sąd I instancji uznał, że nie wydaje się racjonalne i logiczne zatrudnienie ubezpieczonej w spółce (...).

Na marginesie wyjaśnił, że żaden przepis nie przyznaje sądom ani organowi rentowemu prawa do oceniania działań pracodawcy z punktu widzenia ich racjonalności i zgodności z zasadami prawidłowego zarządzania. Jednakże nie można tracić z pola widzenia tego, że działania podejmowane przez pracodawcę nie mogą godzić w system ubezpieczeń społecznych i prowadzić do nadmiernego uprzywilejowania określonego kręgu osób. Jakkolwiek pracodawca ma prawo do swobodnego decydowania o tym, czy chce zatrudnić i opłacać z własnych środków wynagrodzenie osobie,

którą zatrudnił, to jednak swoboda ta powinna podlegać szczególnie wnikliwej analizie, gdy pracodawca wypłaca wynagrodzenie za znikomy okres zatrudnienia, po czym wypłatę świadczeń przejmuje w całości Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Nadto Sąd I instancji zauważył, że zawarcie umowy o pracę i jej realizacja muszą odpowiadać ww. ustawowym kryteriom tej umowy, bowiem właśnie przez te kryteria jest definiowana istota umowy o pracę. Natomiast zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego i podleganie ubezpieczeniom są pochodne w stosunku do zawartej i realizowanej umowy. Bez umowy o pracę nie byłoby podstaw do ubezpieczenia. Zatem jeżeli umowa o pracę, mimo zgłoszenia do ubezpieczenia jest wykonywana w taki sposób, że nie realizuje ustawowych przesłanek, czyli nie realizuje się co do istoty, to nie można mówić o istnieniu umowy o pracę, a to oznacza że nie ma formalnoprawnych podstaw do objęcia ubezpieczeniem społecznym. Ubezpieczenie społeczne przysługuje nie tym podmiotom, które kreują doraźne podstawy faktyczno-prawne tylko po to, by przy znikomym nakładzie własnym na system ubezpieczenia społecznego pozyskać nadmierne korzyści, lecz tym podmiotom, które dysponują realnym tytułem ubezpieczenia, w związku z którym systematycznie i sumiennie opłacają składki, czyli w istocie budują ten system, a nie tylko konsumują.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy w oparciu o przepis art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie I. W. (pkt 1 wyroku).

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 108 § 1 i 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia z dnia 22 lutego 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (pkt 2 wyroku).

Apelację od powyższego wyroku wywiodła odwołująca I. W., zaskarżając go w całości. Odwołująca zarzuciła wyrokowi:

1. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. mające istotny wpływ na wynik sprawy, poprzez sprzeczność istotnych ustaleń Sądu pierwszej instancji z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez przyjęcie, iż wszystkie czynności pracownicze I. W. wykonywała na rzecz Ośrodka Szkolenia (...) w K., której właścicielem jest T. W., a nie na rzecz (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K., pomijając jednocześnie fakt, iż wszystkie te czynności pracownicze wykonywała odwołująca pod nadzorem i na polecenie swojego przedstawiciela pracodawcy tj. T. W.;
2. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 22 § 1 k.p. poprzez jego błędną wykładnię oraz jego niezastosowanie i przyjęcie, że skarżąca I. W., jako pracownik płatnika nie wykonywała pracy określonego rodzaju pod kierownictwem pracodawcy oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, w sytuacji gdy skarżąca wykonywała pracę powierzoną jej przez pracodawcę - płatnika, a fakt, iż wykonywała częściowo pracę także na rzecz firmy Ośrodka Szkolenia (...) w K., której właścicielem jest także jej pracodawca, to nie sprzeciwia się uznaniu, że doszło do skutecznego nawiązania między stronami stosunku pracy skutkującego podleganiem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego;
3. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż przepisy te znajdują zastosowanie w niniejszej sprawie i w rezultacie odmowę objęcia I. W. obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu zatrudnienia jej w (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K. od dnia 1 kwietnia 2019r., w sytuacji gdy materiał dowodowy sprawy wskazuje, że skarżąca od wskazanej daty świadczyła pracę na rzecz pracodawcy, a przez to podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym;
4. naruszenie przepisów prawa materialnego art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 22 § 1 k.p. i art. 11 k.p. poprzez ich niezastosowanie, pomimo że przesłanka wykonywania przez I. W. pracy na rzecz i pod kierownictwem płatnika, w miejscu i czasie przez niego wyznaczonym i za wynagrodzeniem została wykazana w materiale dowodowym sprawy, a w rezultacie skarżąca spełniła przesłanki bycia pracownikiem podlegającym obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym;

5. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 6 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie, to jest przyjęcie, że do obowiązku skarżącej należało wykazanie, iż jej umowa o pracę nie była pozorna i że ciężar dowodu nie spoczywał w tym zakresie na organie rentowym, który z rzekomej pozorności umowy przecieży wywodzi skutki prawne, pomimo że po wykazaniu, że odwołująca wykonywała prace pod kontrolą pracodawcy, obecnie spoczywa ciężar dowodu na organie rentowym do wykazania, że umowa o pracę między stronami ma jakoby charakter pozorny zwłaszcza, że wnioski protokołu pokontrolnego organu rentowego z dnia 11 października 2019r. wskazują, że odwołująca podjęła faktycznie pracę i ją wykonywała, a przez to podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Mając na uwadze zarzuty wskazane powyżej odwołująca wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zmianę decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 grudnia 2019r. o nr (...) i ustalenie, że odwołująca I. W. podlega od dnia 1 kwietnia 2019r. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu oraz uchylenie punktu drugiego wyroku w przedmiocie zwrotu od odwołującej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego.

2. zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej I. W. kosztów postępowania apelacyjnego, według norm przepisanych;

ewentualnie

3. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Ponadto, wniosła o przeprowadzenie przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu dowodu z Protokołu kontroli z dnia 11.10.2019 r.. znak pisma: (...), znak sprawy: (...), dołączonego do apelacji i znajdującego się w aktach sprawy organu rentowego, albowiem po poczynionych przez Organ ZUS szeregu czynności w trakcie postępowania administracyjnego ustalił, że I. W. zawarła umowę o pracę z płatnikiem składek, nawiązała stosunek pracy z (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. (dalej spółka (...)), wykonywała pracę na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę. W związku z powyższym w ocenie organu rentowego I. W. powinna podlegać ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu, a mimo wszystko organ rentowy w swojej decyzji jak i Sąd I instancji, błędnie uznali, iż odwołująca nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od 1 kwietnia 2019r., co jest dla niej niezrozumiałe i bardzo krzywdzące.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa sądowego w postępowaniu odwoławczym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Wniesioną przez odwołującą I. W. apelację uznać należy za zasadną.

Oceniając ponownie materiał dowodowy zgromadzony w sprawie i dokonując jego subsumcji do przepisów prawa, Sąd Apelacyjny uznał za zasadne wydanie wyroku reformatoryjnego. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji dokonał błędnej subsumpcji prawidłowo ustalonego stanu faktycznego.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych pracownik objęty jest obowiązkowymi ubezpieczeniami: emerytalnym, rentowym, chorobowym i wypadkowym, zaś obowiązek ten powstaje od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku. Pracownika do ubezpieczeń społecznych zgłasza pracodawca, który jest płatnikiem składek. Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, czyli zatrudnioną przez pracodawcę.

Z kolei art. 22 § 1 kodeksu pracy stanowi, że przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

Mając na uwadze treść przytoczonych przepisów, stwierdzić należy w przedmiotowej sprawie istota sporu sprowadzała się do ustalenia czy odwołująca I. W. posiada tytuł prawny do objęcia ubezpieczeniami społecznymi jako pracownika (...) Sp. z o.o. ((...) sp. z o.o.)

W orzecznictwie przyjmuje się, że jeżeli umowa o pracę została zawarta dla pozorów, nie może ona stanowić tytułu do objęcia pracowniczym ubezpieczeniem społecznym, aby móc stwierdzić, że została zawarta pozorna umowa przy składaniu oświadczeń woli - przy podpisywaniu umowy - obie strony muszą mieć (mają) świadomość, że osoba określona w umowie, jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy. Oznacza to, że strony z góry zakładają, że nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wynikających z umowy. Innymi słowy, strony stwarzają pozór rzeczywistego dokonania czynności prawnej o określonej treści, podczas gdy tak naprawdę nie chcą wywołać żadnych skutków prawnych lub też wywołać inne, niż w pozornej czynności deklarują (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 04.02.2000 r., II UKN 362/99, OSNAPiUS 2001/13/449, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26.07.2012 r., I UK 27/12, LEX nr 1218584).

Stosunek pracy jest dobrowolnym stosunkiem prawnym o charakterze zobowiązaniowym, zachodzącym między dwoma podmiotami, z których jeden, zwany pracownikiem, obowiązany jest świadczyć osobiście i w sposób ciągły, powtarzający się, na rzecz i pod kierownictwem drugiego podmiotu, zwanego pracodawcą, pracę określonego rodzaju oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca zatrudniać pracownika za wynagrodzeniem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 07.10.2009 r., III PK 38/2009, LEX nr 560867).

O ważności stosunku pracy świadczy przede wszystkim to, czy oświadczenia woli zawarte w umowie o pracę wolne są od wad, powodujących ich nieważność bądź bezskuteczność. Na istnienie ważnego stosunku pracy składa się złożenie oświadczeń w przedmiocie zawarcia umowy o pracę, zamiar stron oraz faktyczne wykonywanie określonej w umowie pracy. Jak zostało już wcześniej wskazane zgodnie z dyspozycją art. 22 § 1 k.p., przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. Stosunek pracy charakteryzuje się szczególnymi cechami, odróżniającymi go od innych zobowiązaniowych stosunków prawnych, np. umowy o dzieło czy umowy zlecenia. Są nimi: konieczność osobistego wykonywania pracy, podporządkowanie pracodawcy, wykonywanie pracy na jego rzecz i ryzyko oraz odpłatność za wykonaną pracę. Zasada osobistego wykonywania pracy oznacza, że pracownik winien pracę wykonywać osobiście i nie może tego obowiązku spełniać za pośrednictwem innej osoby. Istotą stosunku pracy jest również to, aby praca odbywała się pod kierownictwem pracodawcy i by pracownik stosował się do jego poleceń związanych z organizacją i przebiegiem pracy. Umowa o pracę jest umową starannego działania. Świadcząc pracę pracownik jest podporządkowany pracodawcy, co do czasu, miejsca i sposobu jej wykonywania. Stosunek pracy jest stosunkiem zobowiązaniowym uzewnętrzniającym wolę umawiających się stron, po stronie pracownika musi zatem istnieć chęć świadczenia pracy oraz obiektywna możliwość jej świadczenia (także z przyczyn zdrowotnych), a po stronie pracodawcy potrzeba zatrudnienia i korzystania z tej pracy za wynagrodzeniem. Celem i zamiarem stron umowy o pracę winna być więc rzeczywista realizacja treści stosunku pracy w znaczeniu ustawowym w granicach zakreślonych zawartą umową.

Podporządkowanie pracownika pracodawcy jest podstawowym elementem każdego stosunku pracy.

Sąd I instancji mimo przyjęcia, że odwołująca faktycznie od dnia 1 kwietnia 2019r. wykonywała pracę zarzucił, że wszystkie te czynności wykonywała na rzecz Ośrodka Szkolenia (...) ((...), natomiast nie świadczyła pracy na rzecz spółki (...), w której była faktycznie zatrudniona. W związku z tym oddalił odwołanie skarżącej, choć także ustalił, iż przedstawicielem pracodawcy ze spółki (...) jest T. W., jako jedyny wspólnik i Prezes Zarządu tej spółki. Jednocześnie T. W. prowadzi Ośrodek Szkolenia (...) w K.. Siedziba obu firm mieści się pod tym samym adresem K. ul. (...). Obie

firmy posiadają jeden sekretariat, w którym faktycznie i codziennie od 1 kwietnia 2019r. do zwolnienia lekarskiego w dniu 26 czerwca 2019r. pracowała odwołująca.

W ocenie Sądu Apelacyjnego z powyższym stanowiskiem Sądu I instancji nie sposób się zgodzić, tym bardziej że sam ustalił, że I. W. rzeczywiście w spornym okresie pracowała, wykonywała polecenia swojego pracodawcy T. W., nie miała wpływu na okoliczność, że większość obowiązków pracowniczych była związana z drugą firmą pracodawcy zwłaszcza, że organ rentowy w pierwszym etapie prowadzonego postępowania, po szczegółowej kontroli uznał, że ona w spornym okresie pracowała i podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym. Sąd Apelacyjny dysponuje protokołem kontroli ZUS z dnia 11 października 2019 r., który odwołująca dołączyła do swojej apelacji. Wynika z niego, że na podstawie zebranego w trakcie kontroli materiału dowodowego ustalono, iż cyt. „Pani I. W. zawarła umowę o pracę z płatnikiem składek, nawiązała stosunek pracy z (...) sp. z o.o., wykonywała pracę na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę. W związku z powyższym Pani I. W. powinna podlegać ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu”. Zatem organ rentowy na etapie kontroli potwierdził fakt uznania I. W. za pracownika.

Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że pracodawca może także polecić pracownikowi wykonywanie pracy w wyznaczonym miejscu, jeżeli nie narusza to przepisów prawa pracy oraz postanowień umowy o pracę. Z kolei polecenie przełożonego może polegać na tym, iż zobowiązuje on pracownika do wykonywania poleceń innych osób, ale także iż pracodawca może polecić pracownikowi wykonywanie pracy w wyznaczonym miejscu jeżeli nie narusza to przepisów prawa pracy oraz postanowień umowy o pracę. W niniejszej sprawie I. W. zgodnie z poleceniami płatnika - swojego pracodawcy i jednocześnie przełożonego wykonywała prace biurowo-administracyjne także na rzecz Ośrodka Szkoleń (...), którego właścicielem jest także jej pracodawca tj. płatnik. Praca ta była nadto wykonywana w siedzibie pracodawcy wskazanej w umowie o pracę tj. w K. ul. (...). Podkreślić też raz jeszcze wypada, że u płatnika składek funkcjonował jeden sekretariat, który obsługiwał obie firmy i (...) i (...) sp. z o.o.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie sposób się zgodzić ze stanowiskiem Sądu I instancji jakoby, że I. W. świadczyła pracę tylko na rzecz firmy (...), a nie spółki (...), w sytuacji kiedy oba podmioty należą do płatnika tj. pracodawcy odwołującej się, uzasadnia decyzję organu, iż I. W. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od dnia 1 kwietnia 2019 r. w konsekwencji czego I. W. nawet wykonując pracę w przeważającej mierze na rzecz firmy Ośrodka Szkolenia (...) pozostawała nadal pracownikiem (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K.. Sąd I instancji całkowicie pomija fakt, iż prezesem obu ww. firm jest T. W.. Odwołująca wykonywała polecenia przełożonego tj. płatnika składek T. W., który również ją nadzorował. W ocenie Sądu Apelacyjnego powyższe nie sprzeciwia się uznaniu, że doszło pomiędzy stronami do skutecznego nawiązania stosunku pracy skutkującego podleganiem obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu.

Z materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy wynika, że po podpisaniu umowy o pracę z płatnikiem składek odwołująca przychodziła do pracy o godzinie 8:00, a kończyła pracę o godzinie 16:00 i zajmowała się m.in. przepisywaniem harmonogramów szkoleń, wypisywaniem faktur, przyjmowaniem wpłat za kursy prawa jazdy, kserowaniem dokumentów. Wychodziła również na pocztę i odbierała telefony. Fakt, iż odwołująca wykonywała pracę, a nadzorował ją T. W. potwierdziły zeznania przesłuchanych w sprawie świadków M. D. i N. S..

W świetle poczynionych w rozpoznawanej sprawie ustaleń faktycznych nie można też mówić o pozorności oświadczeń woli stron w zawarciu umowy o pracę. Postępowanie dowodowe wykazało, bowiem że I. W. pracę podjęła i ją rzeczywiście świadczyła, a pracodawca świadczenie to przyjmował.

Odnosząc się z kolei do racjonalności zatrudnienia odwołującej zgodzić się należy w tym miejscu ze stanowiskiem I. W. zaprezentowanym w apelacji, że w prawie polskim obowiązuje zasada swobody działalności gospodarczej oraz swobody kształtowania umów, toteż do przedsiębiorcy należy decyzja, czy posiada on odpowiednie zdolności finansowe by zatrudnić daną osobę za określonym wynagrodzeniem. Tworzenie zaś stanowisk pracy i ponoszenie zwiększonych kosztów z tego tytułu są działaniami celowymi i uzasadnionymi, jeżeli przedsiębiorca zamierza rozwijać prowadzoną działalność gospodarczą. Taka też sytuacja zaistniała w przedmiotowej sprawie, gdzie płatnik

składek zdecydował o zatrudnieniu I. W., która posiadała doświadczenie w zakresie prac biurowo-administracyjnych. Ubezpieczona w trakcie swojej aktywności zawodowej pracowała m.in. jako pracownik administracyjny w Kancelarii Notarialnej w K. przez kilka lat. Taki pracownik jest wysoko wykwalifikowanym pracownikiem biurowym z uwagi na zdobyte wieloletnie doświadczenie w ww. Kancelarii Notarialnej. Natomiast trochę wyższe wynagrodzenie niż minimalne wynikało z okoliczności znacznych codziennych kosztów dojazdów około 60 km w obie strony i utrzymania samochodu. Nadto Sąd Apelacyjny podkreśla, że pracodawca ma również swobodę działania w zakresie obsadzania stanowisk w firmie odpowiednimi osobami (pracownikami), nie można mu również zarzucać – jak to uczynił Sąd I instancji, że przeniósł pracownika np. do innego wydziału lub filii firmy, a w jego miejsce zatrudnił inną osobę. To pracodawca decyduje bowiem o tym, w jaki sposób należy rozdysonować pracowników, aby firma czerpała z tego jak największe korzyści. Co niewątpliwie miało miejsce w niniejszym postępowaniu. Dodać też należy, że płatnik składek wyjaśnił, że przed zatrudnieniem odwołującej administracją w spółce (...) zajmowała się M. D., która następnie została przeniesiona do innej firmy Zakładu Budownictwa (również zarządzanej przez T. W.), a na jej miejsce zatrudniono odwołującą, z uwagi na jej kwalifikację oraz doświadczenie w zakresie prac biurowo-administracyjnych. Co prawda, po przejściu odwołującej na zwolnienie lekarskie pracodawca na jej miejsce nikogo nie zatrudnił, to płatnik składek liczy na to że powróci ona do pracy po zakończeniu urlopu macierzyńskiego do wykonywania dotychczasowych czynności, albowiem przedtem wykonywaną przez odwołującą pracę płatnik składek ocenił pozytywnie.

Jednocześnie wskazać należy, że zgodnie z art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Skoro pozornosc oświadczenia woli należy do sfery faktów, to na tym, kto się na ową wadę powołuje spoczywa ciężar dowodu, że strony złożyły pozorne oświadczenia. Co do zasady ciężar dowodu spornej okoliczności spoczywał, więc na organie rentowym, zwłaszcza, że w toku postępowania odwołująca przedstawiła dowody świadczące o rzeczywistym świadczeniu przez nią pracy na rzecz pracodawcy (dokumenty, zeznania świadków). Zwrócić uwagę wypada również na to, że po stronie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych występuje jawna niekonsekwencja w działaniu, ponieważ we wnioskach kontroli organu rentowego wynika, że pracę I. W. świadczyła i powinna podlegać obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym. Zatem to na organie rentowym spoczywa ciężar wykazania, że przedmiotowa umowa o pracę ma charakter pozorny. Organ rentowy nie zdołał wykazać, że sporna umowa o pracę była pozorna.

Na marginesie Sąd Apelacyjny zaznacza, że okoliczności towarzyszące podjęciu zatrudnienia przez odwołującą, w szczególności fakt bycia w ciąży, nie powinny mieć decydującej doniosłości dla oceny ważności umowy o pracę z 1 kwietnia 2019 r. Odwołująca przedstawiła zaświadczenie lekarskie z 29 marca 2019 r. o braku przeciwwskazań do podjęcia zatrudnienia u płatnika składek. Z kolei obowiązujące przepisy kodeksu pracy nie zawierają ograniczeń w zakresie zawierania umów o pracę w ciąży.

Odwołująca, w ocenie Sądu odwoławczego wykazała w niniejszym postępowaniu, że realizowała obowiązki pracownicze u płatnika składek wynikające z umowy o pracę i konsekwentnie, stale, systematycznie oraz w sposób ciągły wykonywała pracę podporządkowaną pracodawcy, a pracodawca sprawował nad nią nadzór kierowniczy oraz odbierał wykonaną przez odwołującą pracę. Odwołująca rzeczywiście świadczyła pracę na rzecz płatnika i tym samym w sprawie zostały spełnione przesłanki określone w art. 8 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, co oznacza, że zostały spełnione warunki do objęcia jej ubezpieczeniem, jako osoby pracującej/zatrudnionej u płatnika składek.

W tym stanie rzeczy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 oraz poprzedzającą go decyzję i stwierdził, że I. W. jako pracownik u płatnika składek (...) sp. z o.o. w K. podlega od 1 kwietnia 2019 r. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu (pkt 1 wyroku).

W rezultacie konieczną stała się również zmiana orzeczenia o kosztach postępowania pierwszoinstancyjnego, o którym Sąd Okręgowy orzekł w punkcie 2 zaskarżonego wyroku, zasądzając od odwołującej na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Skoro ostatecznie to odwołująca okazała się stroną wygrywającą proces, to nie powinna ona zostać obciążona kosztami postępowania organu rentowego. W

związku z powyższym Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 2 i nie obciążył I. W. kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego (pkt 2 wyroku).

sędzia Marta Sawińska